

Η προσπάθεια των αιρετικών για αλλοίωση της ευαγγελικής αλήθειας με τη χρήση της φιλοσοφικής ορολογίας

Επιστήμες / Φιλοσοφία

Δρ. Ιωάννης Ν. Λίλης Λέκτορας Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Ηρακλείου Κρήτης

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/29HmzbB>]

Στο παραπάνω κείμενο εκείνο που ενδιαφέρει πρωτίστως είναι η έκφραση της αλήθειας της Αγίας Γραφής με «ισοδύναμες λέξεις». Η επανάληψη της λέξεως «*αὐτολεξεῖ*», δύο φορές στην ίδια μόλις σειρά, δείχνει ακριβώς το γεγονός πως η αλήθεια του ευαγγελίου πρέπει να συνεχιστεί ανόθευτη, χωρίς καμία αλλοίωση, ενώ είναι δευτερεύον θέμα αν θα εκφραστεί «*αὐτολεξεῖ*» με την Αγία Γραφή αυτή η αλήθεια. Αν δεν είναι ακριβώς οι ίδιες λέξεις της Αγίας Γραφής δεν ενοχλεί, αρκεί να έχουν το ίδιο περιεχόμενο, χωρίς να αλλοιώνουν την ευαγγελική αλήθεια. Η χρησιμοποίηση της φιλοσοφικής ορολογίας σε αυτό το έργο ήταν επιτακτική ανάγκη, γιατί με τη φιλοσοφική ορολογία προσπαθούσαν οι αιρετικοί να αλλοιώσουν τη διδασκαλία της Αγίας Γραφής και της Εκκλησίας, και επομένως με

τα ίδια όπλα έπρεπε να απαντήσουν οι Εκκλησιαστικοί Πατέρες.

Σε άλλο σημείο θα σημειώσει ο ίδιος ιερός πατήρ πως η θεία αποκάλυψη είναι η «πηγή τής γνώσης» και της «σοφίας» που μπορεί όμως να καταφεύγει στους εθνικούς φιλοσόφους και να τους χρησιμοποιεί, ως «*υπηρέτες*» για να εκφραστεί. Η «*υπηρεσία*» της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας στη διατύπωση του χριστιανικού δόγματος αποδίδεται από τον Ιωάννη Δαμασκηνό ακριβώς ως η χρησιμοποίηση των αρχαίων φιλοσοφικών όρων στο ευαγγελικό κήρυγμα.[5]

Γιατί η Εκκλησία χρησιμοποίησε τους αρχαίους φιλοσοφικούς όρους για τη διατύπωση της διδασκαλίας της; Αναγκάστηκε εξαιτίας των ίδιων των δομών της βυζαντινής αυτοκρατορίας, η οποία γεωγραφικά ήταν η συνέχεια των αχανέστατων εκτάσεων των ελληνιστικών επικρατειών του Μεγάλου Αλεξάνδρου, καθώς μόνο η αρχαία ελληνική φιλοσοφία υπήρχε ως συνεκτικός ενοποιητικός κρίκος των εν λόγω δομών. Η βυζαντινή αυτοκρατορία ήταν αδύνατον να έχει γεωγραφικά σύνορα που θα μπορούσαν να φυλαχθούν στρατιωτικά από το στρατό του αυτοκράτορα, γιατί ήταν αχανέστατη· το ίδιο άλλωστε συνέβαινε και στα ελληνιστικά χρόνια. Η αρχαία ελληνική γλώσσα (που δεν μπορούσε ποτέ να απομακρυνθεί εντελώς από την αρχαία ελληνική φιλοσοφία), ήταν ο κυριότερος συνεκτικός και ενοποιητικός κρίκος των πόλεων της βυζαντινής αυτοκρατορίας αντικαθιστώντας την έλλειψη γεωγραφικών συνόρων. Μετά το 381 μ.Χ. (Β΄ Οικουμενική Σύνοδος) προστέθηκε και ο Χριστιανισμός, ως ο δεύτερος συνεκτικός κρίκος των περιοχών της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Αίσθηση πατρίδας στο Βυζάντιο έδινε μόνο η ελληνική γλώσσα, και ο χριστιανισμός με τον πολιτισμό που

εκπροσωπούσαν οι δύο χώροι.

[Συνεχίζεται]

[5] Βλ. για τη συγκεκριμένη άποψη του Δαμασκηνού στα έργα : Νίκου Ματσούκα, *Ιστορία της Βυζαντινής Φιλοσοφίας, (Με παράρτημα το σχολαστικισμό του δυτικού Μεσαίωνα)*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1994 σελ. 36 ε., 186· Ιωάννου Καρμίρη, *Τὰ δογματικά καὶ συμβολικά μνημεία τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τόμος Α΄, ἐν Ἀθήναις 1960 σελ. 378 - 379· Herbert Hunger, *Die Hochsprachliche profane Literature der Byzantiner*, τόμος Α΄, München 1978 σελ. 43. Ο Herbert Hunger, υποστηρίζει ότι η σύνθεση φιλοσοφίας και θεολογίας και στο έργο του Ιωάννη Δαμασκηνού «αποτελέσει τη στάση αυτού που ονομάζουμε *χριστιανικό ανθρωπισμό*». Βλ. Herbert Hunger, *Βυζαντινή λογοτεχνία (Ἡ λόγια κοσμική γραμματεία των βυζαντινών)*. Τόμος Α΄ (Μετάφραση Λ. Γ. Μπενάκης, Ι. Β. Αναστασίου). Μορφωτικό ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1991 σελ. 102. Σχετικά με τη θέση της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας στη διατύπωση του χριστιανικού δόγματος βλ. Χρυσοστόμου Σταμούλη, *Θεοτόκος και ορθόδοξο δόγμα. (Σπουδή στη διδασκαλία του Αγ. Κυρίλλου Αλεξανδρείας)*, Εκδόσεις Το Παλίμψηστον, Θεσσαλονίκη 1996 σελ. 27 - 29· Κ. Ε. Παπαπέτρου, *Ἡ οὐσία της θεολογίας*, Αθήνα 1969 σελ. 173· Στυλιανού Παπαδόπουλου, *Αθανάσιος ο Μέγας και η θεολογία της οικουμενικής συνόδου*, Αθήνα 1975 σελ.18 - 20. Λάμπρου Χρ. Σιάσου, *Αίμα Σταφυλής*. Εκδόσεις Αρμός Αθήνα 1998 σελ. 69 - 90· Πατερική κριτική της φιλοσοφικής μεθόδου. Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1989 σελ. 18 - 19· Μάριος Μπέγζος, *Φιλοσοφική ανθρωπολογία της θρησκείας*, Ελληνικά Γράμματα Αθήνα 1994 σελ. 82 - 89· Ilona Opert, *A christianisation of Pagan Etymologies*, στο *StudPat 5*, Berlin 1962, σελ. 532· Despo A. Lialiou, *Greek philosophy and Christian tradition in st. Gregory of Nazianzus : unity - triplicity*, στο έργο *Γρηγοριανά Β΄ (τόμος) και σύμμικτα*, εκδόσεις Π. Πουρναρά Θεσσαλονίκη 1998 σελ. 45 κ. εξ· G. Bardy, *"Philosophie" et "Philosophe" dans le vocabulaire des premiers siecles*, στο *ZAM 25 (1949)*, σελ. Bardy, σελ. 97 - 108· Ιωάννη Γρ. Πλεξίδα, *Πρόσωπο και φύση. Προβληματισμοί γύρω από την έννοια του προσώπου στη σκέψη του Ιωάννη Δαμασκηνού*. Εκδόσεις Νησίδες, 2001 σελ. 20.

<http://bitly.com/2a5FI98>